ФОНТАРД

... ДРУЗЯМ ТА ЗНАЙОМИМ

№48 2017

КІНО ПРО НЕФОРМАЛІВ

У ЦЬОМУ НОМЕРІ:

Кінематограф завжди був дзеркалом і прожектором. Він не лише відображає маргінальні голоси, а й іноді дозволяє їм стати центром оповіді. У цьому номері ми зібрали стрічки, що в різні роки й у різних жанрах намагались зафіксувати феномен неформальності — як спротиву, як способу існування, як мови, зрозумілої не всім.

Нас цікавили не лише панки на екрані. Нас цікавили фільми, в яких герой вибирає жити за межами стандарту: від андеґраундних рокерів до меланхолійних деструктивних фігур, від документальних камерних спостережень до барвистих фантазій про музичний бунт.

Цей випуск — спроба поглянути на субкультури через оптику кіномови. Не романтизуючи, але й не відмовляючи їм у праві на окреме мислення.

У певному сенсі, це також погляд на нас самих — тих, хто колись слухав музику в навушниках, бо навколо не було з ким нею поділитися. І тих, хто сьогодні повертається до цих історій не з ностальгії, а щоб пригадати, що форма спротиву може мати багато голосів — навіть у титрах.

Зима. Холодно. Новорічні свята. Ідеальний час, щоб загорнутись у ковдру, зварити собі щось гаряче — і подивитися пачку мега-крутих фільмів про неформалів. Тут усе: панки, металюги, готи, скейтери, альтернативники й ті, хто ніколи не вписувався у «норми». У списку — десятки фільмів, щоб лежати в ліжку, не виходити з хати, і трохи згадати, хто ти є.

Це стрічки про музикантів, диваків, скейтерів, бунтівників і тих, хто не боїться бути собою.

Ідеально для вечора з гарячим чаєм, котом і ввімкненим плейлистом з 90-х.Ці фільми шумлять, грають, протестують, закохуються і не просять дозволу на існування.

Це не просто кіно — це дві години з тими, хто так само не любить рамки, як і ти. Ось які ти фільми які ми рекомендуємо подивитись.

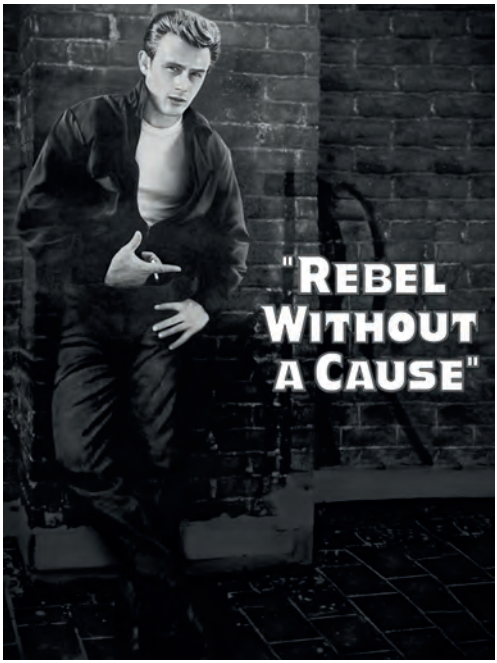

Rebel Without a Cause (1955, США, драма, реж. Ніколас Рей).

Фільм, який закріпив образ Джима Старка в його червоній куртці – «ікони» підліткової самотності та бунту. Джим, переведений у нову школу, стикається із нерозумінням батьків і однолітків; головні ролі виконали Джеймс Дін (в ролі Джима), Наталі Вуд (Джуді) і Сал Мінейо (Плато). Картина показує конфлікти молоді з авторитетами і закладає основи кінематографічного зображення «невлаштованих» підлітків.

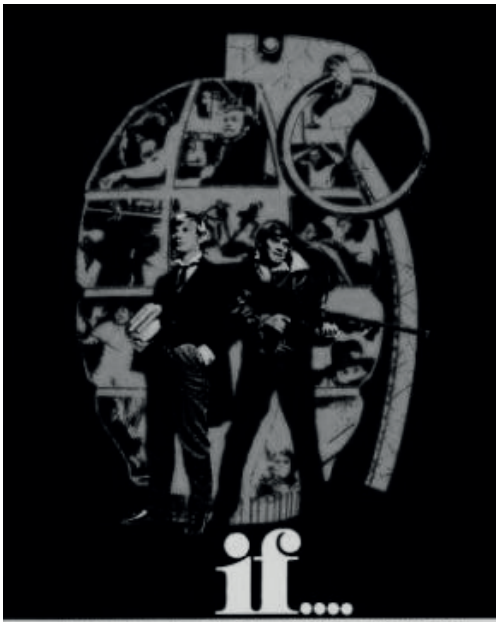

If…. (1968, Велика Британія, драма-сатира, реж. Ліндсей Андерсон).

Сатиричне зображення англійського пансіонату, де підлітки організовують повстання проти жорстокої системи виховання. Головний герой, Майк Тревіс (Малкольм МакДауелл), – «невписаний» у вимогливі правила учень, який об'єднується з іншими парубками для акції протесту. Фільм прославився поєднанням чорно-білого та кольорового кадру та став знаковим прикладом бунтарської драми (за нього Андерсон отримав «Золоту пальмову гілку» в Каннах).

Trainspotting (1996, Велика Британія, комедійна драма, реж. Денні Бойл)

Розповідь про групу шотландських друзів-наркоманів в Единбурзі. Герой Renton (Юен Макгрегор) та його друзі намагаються кинути героїн, але часто зазнають невдач. Ключові ролі виконали Джонні Лі Міллер, Юен Макгрегор, Кевін МакКідд.

Цей стрімкий, сповнений енергії фільм показує покоління, що виросло на панку й рейві, та влучно відображає культуру «сквідів» (Scotland trip) кінця XX ст. Автори не засуджують героїв, а радше досліджують причини їхнього бунту.

Kids (1995, США, драма, реж. Ларрі Кларк).

Провокаційна картина про декількох підлітків у Нью-Йорку, які займаються небезпечним сексом і вживанням наркотиків. Режисер Ларрі Кларк показує «чорну сторону» тогочасного стріт-наркокульту. Головну роль підлітка Тіфані виконує Чіара Нітона. Фільм шокував глядачів відвертістю, але водночас ілюструє втрату невинності та вплив вуличної субкультури серед молоді.

La Haine (1995, Франція, драма, реж. Маттіє Кассовіц).

Історія трьох друзів із паризького передмістя – араба Винсанта, єврея Саїда та чорношкірого Юбі – протистояннятих поліцейському насильству. Фільм знятий у чорно-білій гамі, що підкреслює відчуження героїв. Кассовіц змальовує «підземну» культуру баньє (prеміських кварталів), де молодь живе в злиднях, тож власна рутина стає формою бунту. Герої, породжені мультикультурним «передмістям», опиняються в кризовому моменті – і драма обертається трагічно.

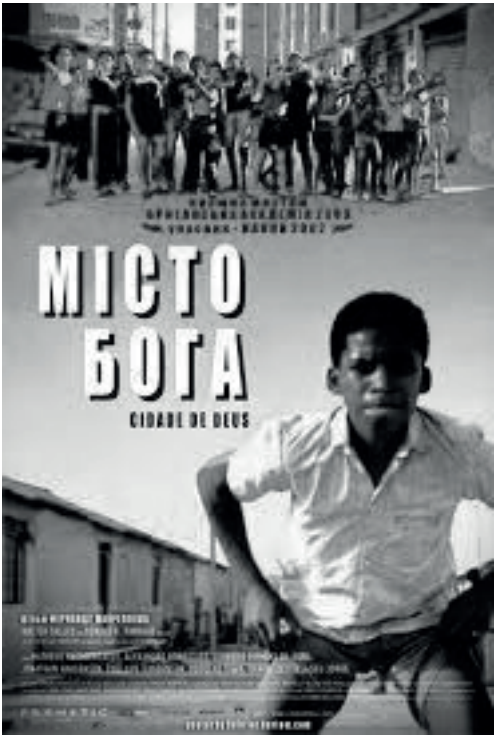

City of God (2002, Бразилія, кримінальна драма, реж. Фернанду Мейрелліш).

Фільм базується на реальних подіях: він розповідає про життя дітей з фавел у Ріо-де-Жанейро, де панує насильство й хаос.

Головний персонаж роками перетворюється з невинного хлопчика на лідера вуличної банди. Незважаючи на жанр кримінального кіно, стрічка показує підлітків та їхнє середовище – де бунтарство перетворюється на боротьбу за виживання.

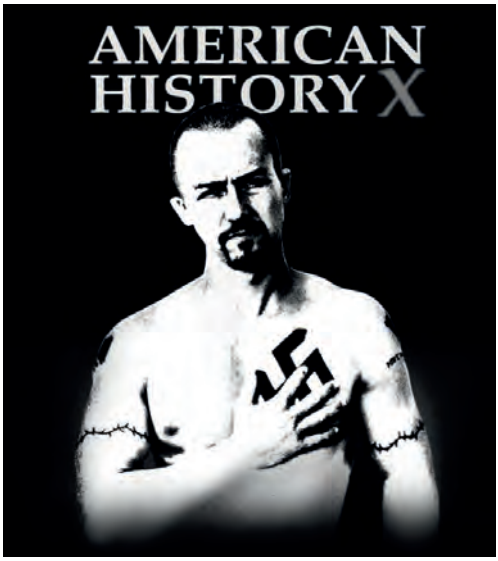

American History X (1998, США, драма, реж. Тоні Кая).

Драматична історія Дерека Вінара (Едвард Нортон), який колись був расистським неонацистом-скінхедом. Після того, як перебуває у в'язниці, він намагається відмовитися від минулого.

Фільм порушує питання ідентичності та ненависті в молодіжному середовищі – Головна роль містить зміну ставлення героя та показує, як субкультура ненависті руйнує життя неформальної молоді.

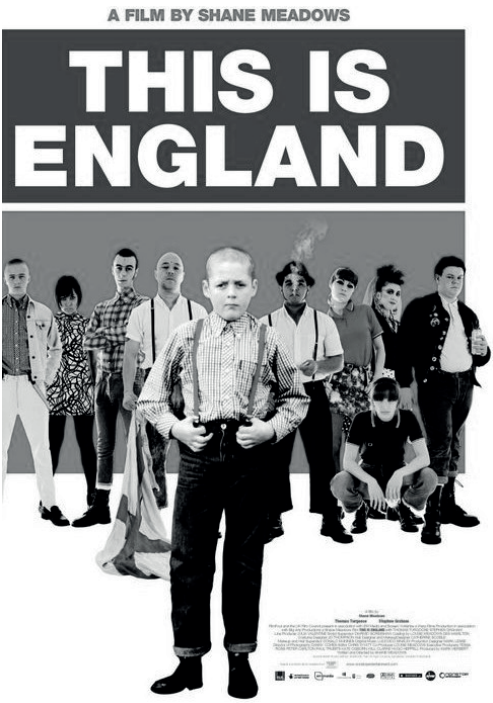

This Is England (2006, Велика Британія, драма, реж. Шейн Медіно).

Фільм про підлітка Шоні під час впливового року 1983 в Англії. Герой спочатку приєднується до групи дружніх «нових романтиків», а потім – до ультраправих скинхедів.

Картина показує, як соціальні норми і субкультурні тренди формують молодіжну ідентичність; режисер Шейн Медіно висвітлює небезпеки втягнення в радикальні рухи для втраченої молоді.

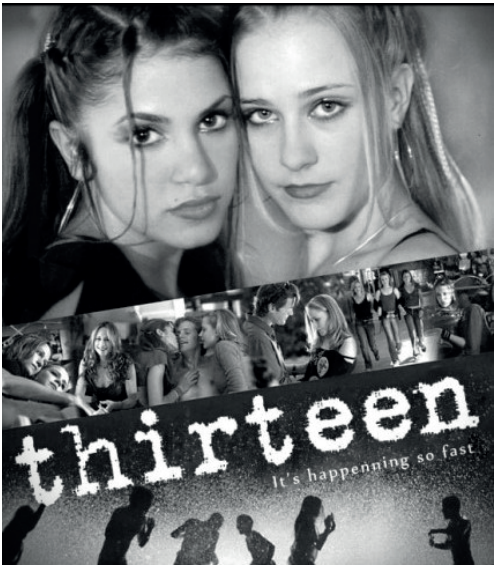

Thirteen (2003, США, драма, реж. Кетрін Хардвік).

Картина про 13-річну Трейсі, яка зближується з проблемною однокласницею і починає втягуватися в світ наркотиків та зради. Фільм детально показує внутрішній конфлікт дівчини, що шукає свою ідентичність серед модних і небезпечних трендів.

We Need to Talk About Kevin (2011, США, драма, реж. Лінн Ремсі).

Хоч і не про неформальну субкультуру в прямому сенсі, стрічка досліджує проблему «зла в молоді» через психологічну драму матері і небезпечного сина. Фільм містить елементи арт-хаусу, що занурюють глядача в шокуючий внутрішній світ молодого «бунтаря».

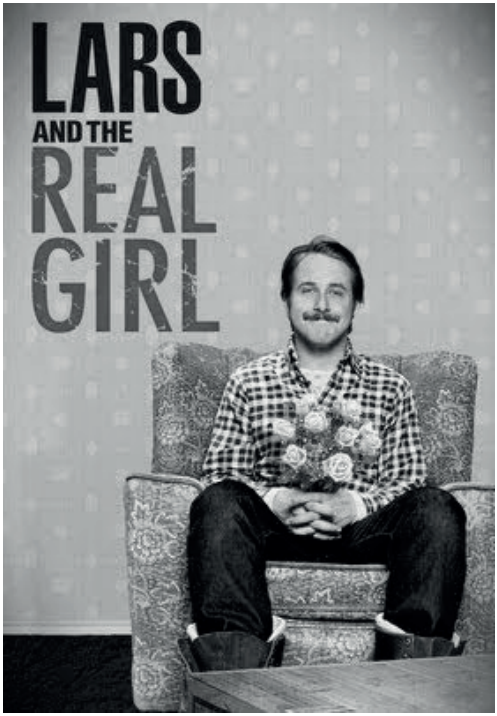

Lars and the Real Girl (2007, США, драма/комедія) реж. Кріс Міллер, актор Райан Гослінг.

– доброзичлива історія про сором'язливого юнака, що уявляє собі стосунки з лялькою. Хоча жанр радше «ромком», вона також піднімає тему соціального відчуження. Подібні драми показують, як неформали можуть шукати любов і прийняття незвичними способами, кидаючи виклик норми.

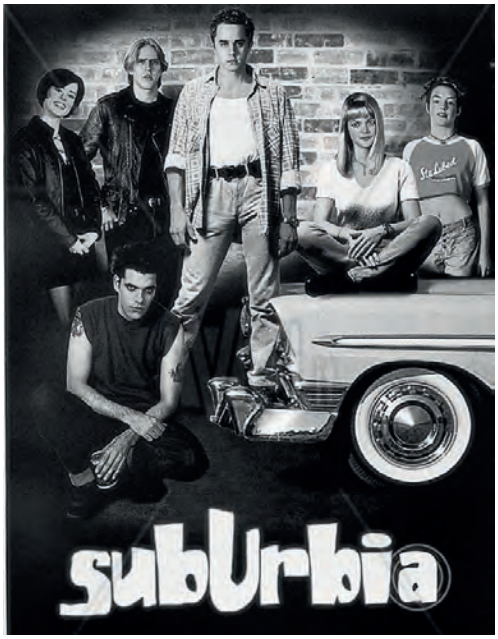

SubUrbia (1996, США, драмеді) режисера Річарда Лінклейтера

– про друзів-двадцятирічних на перехресті мрій та реальності. Події відбуваються в Денвері: герої проводять час «на розі вісімдесят дев'ятого», марно шукаючи сенс. Сюжет з акцентом на молодіжній апатії показує субкультуру безвідповідальних «дітей маминої шафи» – невдач, які протестують проти дорослого світу, але не можуть відірватися від нього.

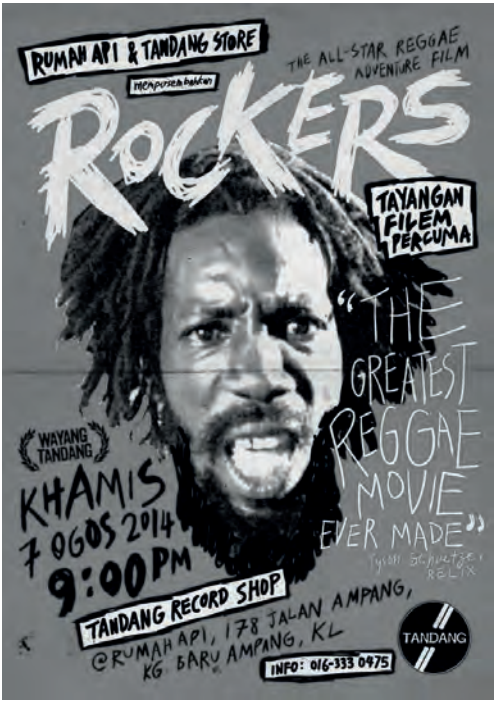

Rockers (1978, Ямайка, драма) – реж. Тед Брук, Ральф Гіркофер; актори Джеррі Сміт, Омар Пуул.

Ямайський культовий фільм про автобусного майстра, який прагне потрапити на звукозапис кар'єру. Хоча тут мова про субкультуру реггі та ямайського «ранкового» (чащення неформалів на скутерах), він розкриває дух андеграунд-культури 70-х: ділова сміливість, вуличну етику, музичний бунт.

Heathers (1988, США, чорна комедія, реж. Майкл Леманн).

Культова сатира про підлітків у типовій американській школі. Героїня Вероніка (Вайнона Райдер) приєднується до п'яти головних «Хезер», але швидко розчаровується у «королеві медіа-кліки». Разом зі своїм бойфрендом Джейсоном (Крістіан Слейтер) вона доходить до жорстокого бунту проти правил школи. Фільм знято у стилі чорної комедії – жартівливі, але гнівні сцени висміюють культуру булінгу та змагання за владу в підлітковому середовищі

SLC Punk! (1998, США, трагікомедія, реж. Джеймс Меррік).

Історія двох панків у 1980-х в Солт-Лейк-Сіті. Головний герой Стів (Метью Ліллард) – «ситуаційний панк», що зневірюється у сенсі бунту. У стрічці є багато гумористичних сцен повсякденного життя панків (музика, вечірки, вуличні мордобої). Проте під шаром гумору помітно, що герої шукають себе поза основною культурою.

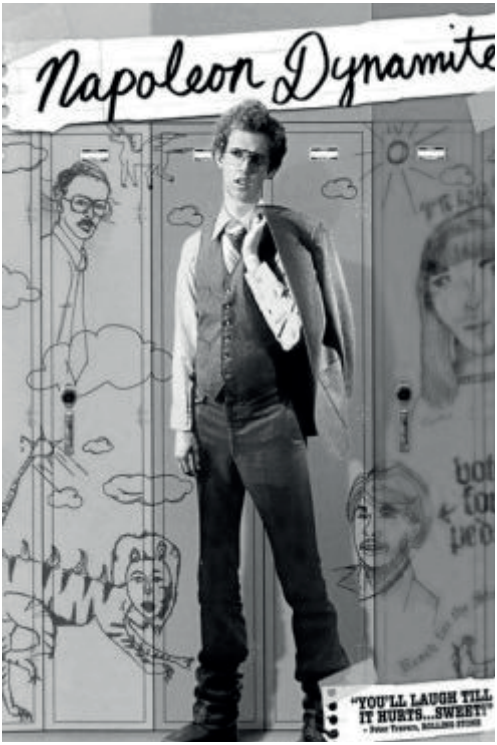

Napoleon Dynamite (2004, США, комедія).

Цей фільм про «гика» Наполеона – незграбного хлопця з глибинки – хочеться віднести до комедій про аутсайдерів. Він не типовий неформал у вузькому розумінні, але його дивакуватість і бажання порвати шаблони («більше ні шпинделю!») зробили стрічку культовою. Тут побіжно показано шкільне середовище і ірраціональні бунтарські пориви підлітка.

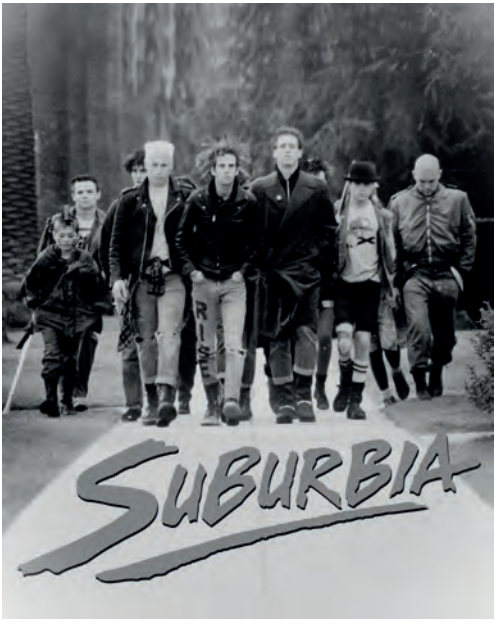

Suburbia (1983, США, комедійна драма, реж. Пенні Маршал).

Андагерундова комедія про бродячих панків Лос-Анджелеса. Група юнаків засновує «табір» у закинутому будинку. Через низку кумедних пригод (наприклад, переробка меблів чи фальшиві повідомлення по радіо) показано побут вуличної субкультури. Водночас стрічка не уникла драматичних моментів (нагороди, що полює на панків), підкреслюючи безпорадність неформалів проти системи.

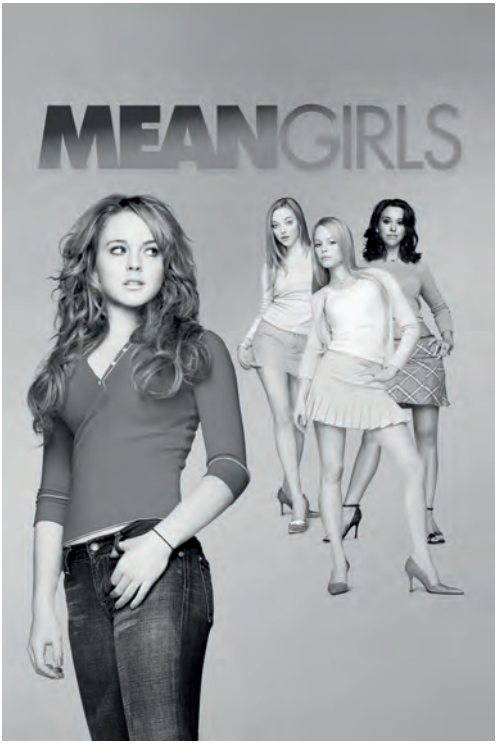

Mean Girls (2004, США, комедія).

Хоч це фільм про шкільні кліки, він показує «ненормальних» з позиції головної героїні Кейді (Ліндсі Лохан). Кейді знайомиться з «Королевами Крамервіль», а згодом сама стає «королевою». Неформальна сторона (друзі-ботаніки, ексцентричні одиначки) висвітлюється через іронію: фільм демонструє, як легко молодь приймає ієрархічні групи і як складно «буксувати» за власні ідеали всередині.

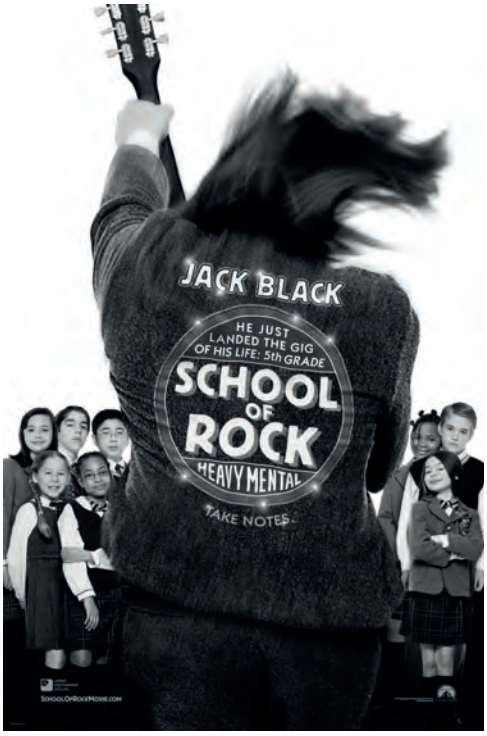

School of Rock (2003, США, мюзикл-комедія, реж. Річард Лінклейтер).

Музична комедія про шалений гурт «шкільних негідників»: викладач-геймер (Джек Блек) створює рок-групу з підлітків. Стрічка легка і весела, але показує, що неформали можуть мати позитивний вплив – вони зриваються на уроках, об'єднуються навколо рок-музики і зрештою перемагають на конкурсі.

Ghost World (2001, США, арт-комедія, реж. Террі Цвігофф).

Стрічка про двох старшокласниць Ільвіну (Скарлетт Йоганссон) та Ребекку (Тора Берч), які вважають себе «антисоціальними», уміло міксує дотепний гумор з сумом. Героїні постійно критикують навколишній конформізм, проте самі ще не усвідомили своєї ролі в житті. Легка комедія перетворюється на мрійницьку притчу про підлітковий бунт, що затихає.

Tank Girl (1995, США, фантастична комедія)

. Відверто стилізоване до панк-естетики кіно про активістку чиказького підпілля Танк Гьорл, яка бореться проти тиранічного монополіста води. Незвичний кадр і гротескні образи (інопланетні герої, божевільний Бойлер) – усе це прямує до хаотичної сатири над системою. Героїня одягнена в панківський одяг, у фільмі звучить важкий рок – це справжня гімн-панк духу.

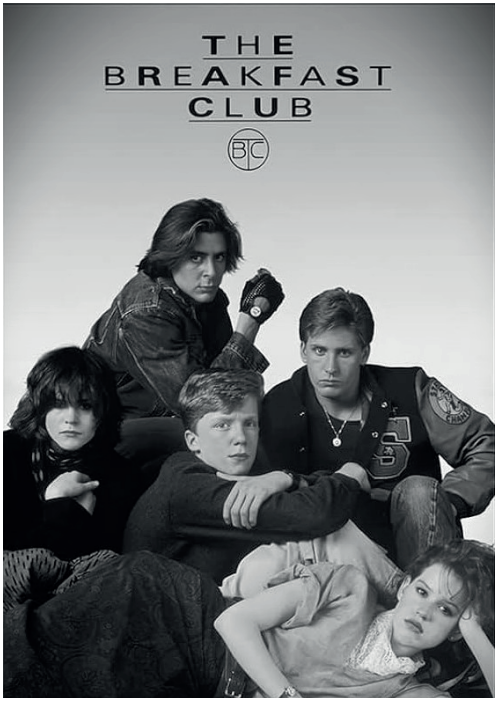

The Breakfast Club (1985, США, комедія-драма, реж. Джон Гарт).

Хоч це радше комедійна драма, вона варта згадки серед комедійних портретів підлітків. П'ятеро учнів різних «каст» (спортсмени, ботаніки, «ідентифікатор», «принцеса») проводять день у шкільному «карцері». Незважаючи на кепкування один з одного, вони знаходять спільну мову. Фільм критикує стереотипи старшокласників, знявши зарозумілість «еліт» як об'єкт гумору.

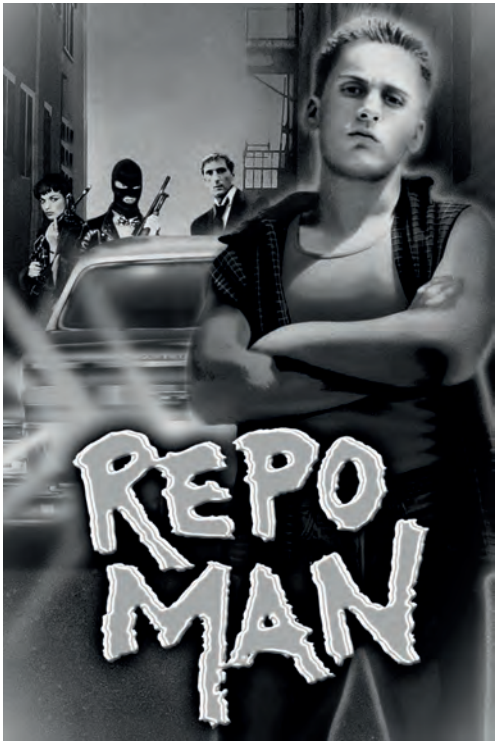

Repo Man (1984, США, науково-фантастична чорна комедія) Алекса Кокса –

про панка (грав Еміліо Естевес), якого наймають автомобільним репером. Це гірка пародія на 1980-ті, із сюжетом про «прихований» у машині прибулець. Фільм показує андеґраундну сцену Оранж Каунті (панків, хіпі, скейтбордистів) із сатиричним поглядом на холодну війну і антиутопічні настрої.

Shaun of the Dead (2004, Великобританія, комедія жахів) режисера Едгара Райта

Пародія на зомбі-хорори з англійським гумором. Хоч тематика – зомбі, герої – типовий «байкер» Шон і його товариші, що «гопують» по пабах (в Англії – форма молодіжної тусовки). Своїми дотепними діалогами картина висміює бездіяльність британського субурбії й показує героїв-ліниві субурбанів, які стають «героями» у кризовій ситуації.

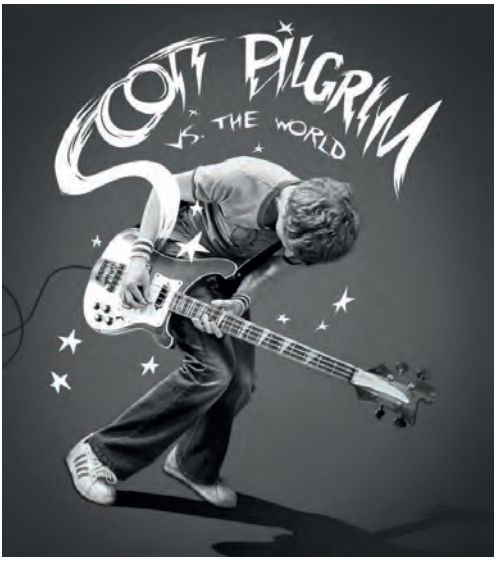

Scott Pilgrim vs. the World (2010, Канада/ США, романтична екшен-комедія) Едгара Райта

Історія хлопця-гіка Скота Пілігріма, який грає в музичному гурті і закохується в дівчину. Щоб бути разом, йому доводиться битися з її «сімома ексами» у стилізованих бійках, як у відеогрі. Фільм цілеспрямовано використовує атрибути «геймерської» й коміксової субкультури: панк-рокову музику, аркадну графіку, сел-шутерні бої. Через яскравий гумор і коміксову подачу герой демонструє себе частиною альтернативного молодіжного руху (відеоігри + інді-музика) і стає символом «геймерської романтики».

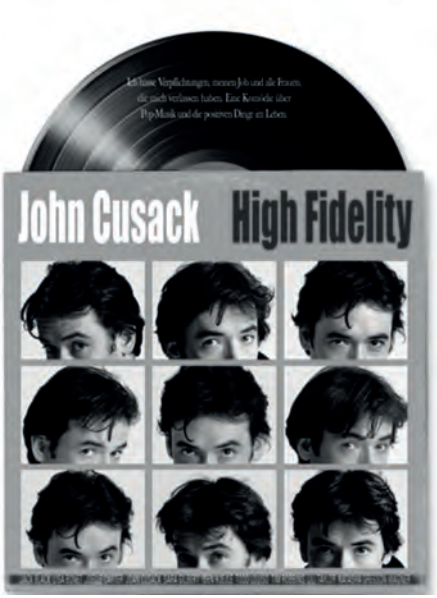

High Fidelity (2000, США, комедійна драма) режисера Стіва Росса

комічна стрічка про власника незалежного музичного магазину (Джон Кьюсак), який шанує інді-рок та підбиває списки «топ-5 зрад улюбленої музики». Герої – «меломани», які об'єднані власною музичною культурою (записи на вінілі, інді-ленти). Фільм зображає «пожахливу» відданість субкультурі музикантів: тут музика – релігія героя.

Detroit Rock City (1999, США, комедія) – реж. Адам Ріфкін; актори Сем Гантінгтон, Майкл Кемпбелл.

Комедійна драма про чотирьох школярів – великих фанатів рок-групи KISS (елементи глем-рок та арсенал метал). Сюжет: друзі долають перешкоди в Гіткоутоні, штат Іллінойс, аби потрапити на концерт KISS у Детройті.

Nick and Norah's Infinite Playlist (2008, США, романтична комедія) – реж. Пітер Соллет; актори Майкл Серра, Кет Денінґс.

Любовна комедія про двох підлітків у Нью-Йорку. Сюжет: бас-гітарист Північного Сторіччя («The Jerk-Offs»), гей-панк-рок гурту, випадково знайомиться з Норою під час нічного пошуку секретного концертного майданчика інді-гурту.

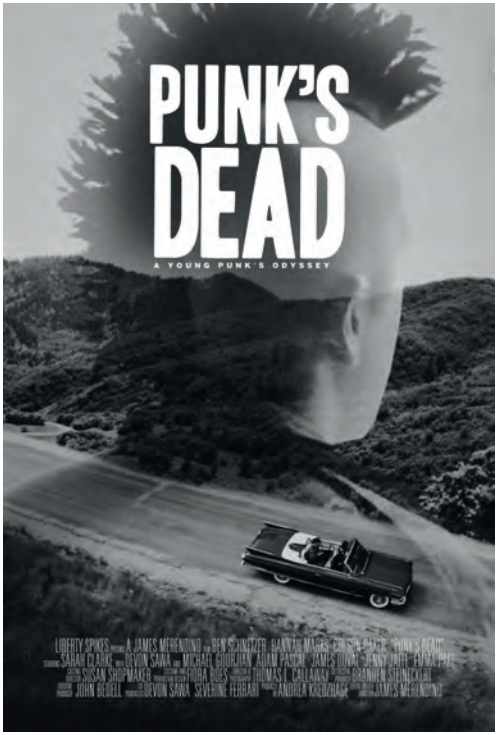

Punk's Dead (2016, США, чорна комедія) – реж. Джеймс Мерілу; актори Стейсі Мартін, Кларк Дьюк.

Уявний сіквел («пародія») на «This Is England», що показує, як росте нове «постпанк-покоління».

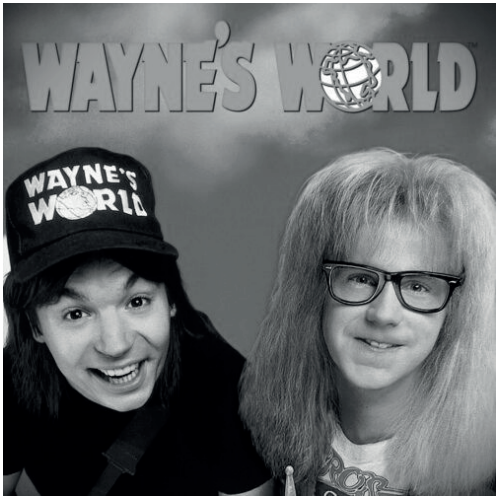

Wayne's World (1992, США, комедіяЇ) - реж. Пенелопа Спіріс. Стереотипно-

альтернативні герої подкасту трансформують свій гаражний шоу на телебаченні. Фільм багато жартує над рок-культурою і неформальною життям молоді, популяризував хард-рок серед мас. Значення: став культовим для 90-х рок-любителів і визначив образ «альтернативного гіка» у масовій культурі.

10 Things I Hate About You, (1999, США, романтична підліткова комедія) – реж. Гіл Джангер

Осучаснена адаптація «Приборкання норовливої» Вільяма Шекспіра, дія якої відбувається в американській старшій школі. Головна героїня Кет Страфорд — типова «альтернативна дівчина»: слухає Riot Grrrl і Bikini Kill, носить бойові черевики, критикує патріархат і споживацьку маскультуру. У фільмі також присутні персонажі-металісти, панки та «попсова еліта».

Haggard (2003, США, скейт-комедія / слекер-фільм) – реж. Бем Марджера; у ролях Райан Данн, Брендон ДіКаміло, Бем Марджера. Автобіографічна напівігрова стрічка від творців Jackass, знята на стику комедії, слекеру і скейт-культури. Розповідає про те, як герой намагається забути колишню дівчину, вдаючись до абсурдних пригод зі своїми друзями.

Фільм знятий членами реального скейт-угрупування CKY / Bam Crew. Скетчевий гумор, DIY-естетика, антиавторитаризм і анархічне дозвілля — квінтесенція альтернативної молодіжної культури початку 2000-х.

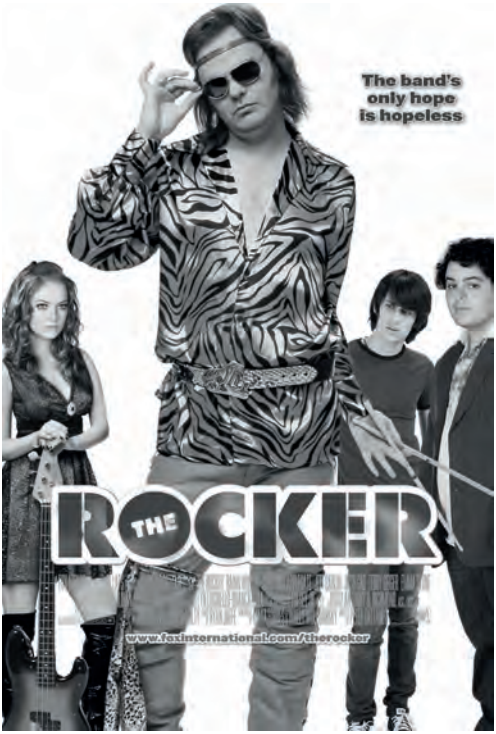

The Rocker, (2008, США, музична комедія) – реж. Пітер Кеттанео; у ролях Рейн Вілсон, Емма Стоун, Тедді Ґайґер.

Колишній барабанщик глем-гурту 80-х отримує другий шанс, коли його беруть у шкільний інді-гурт. Сюжет іронізує над хард-рокерами, які старіють, але залишаються бунтарями, і над новим поколінням — сором'язливими «альтернативниками».

The Blues Brothers, (1980, США, музична комедія)

– реж. Джон Лендіс; у ролях Джон Белуші, Ден Ейкройд. Двоє братів вирушають у подорож, щоб зібрати старий гурт і врятувати дитбудинок. Містить численні музичні сцени з класиками блюзу.

Empire Records, (1995, США, молодіжна драма/комедія)

– реж. Аллан Мойл; у ролях Лів Тайлер, Ренée Зеллвегер. Дія відбувається в інді-магазині платівок, де підлітки-альтернативники працюють, люблять, протестують і слухають музику гранж, емо, готи, скейтери — усе зібрано під дахом незалежного магазину. Фільм демонструє альтернативну молодь 90-х у її природному середовищі, з роками набув статусу класики про інді-любов, музику і бунт; переглядається як ностальгійне вікно в добу до Spotify.

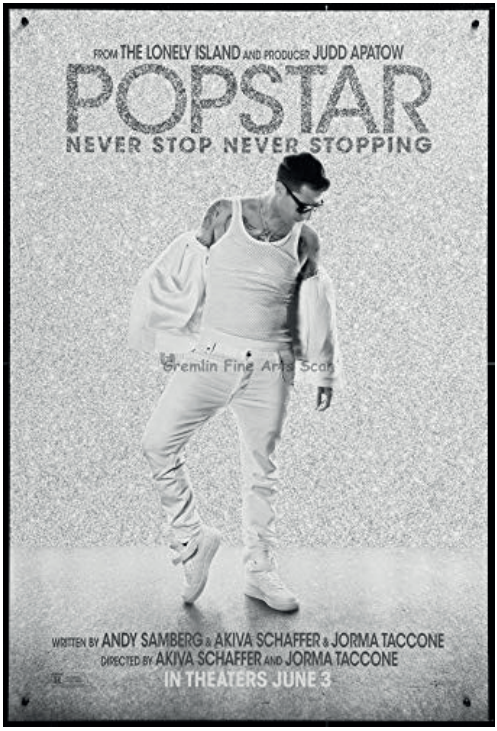

Popstar: Never Stop Never Stopping, (2016, США, музична пародія) – реж. Акава Шаффер; у ролях Енді Семберґ, Джо Траґіліо.

Гіпертрофована історія поп-зірки, яка після розпаду бойзбенду намагається втриматися на вершині слави. Пародія на комерціалізацію музики, у якій альтернативні цінності протиставляються глянцевій деградації мейнстріму.

Quadrophenia (1979, Велика Британія, музична драма, реж. Франк Роддам).
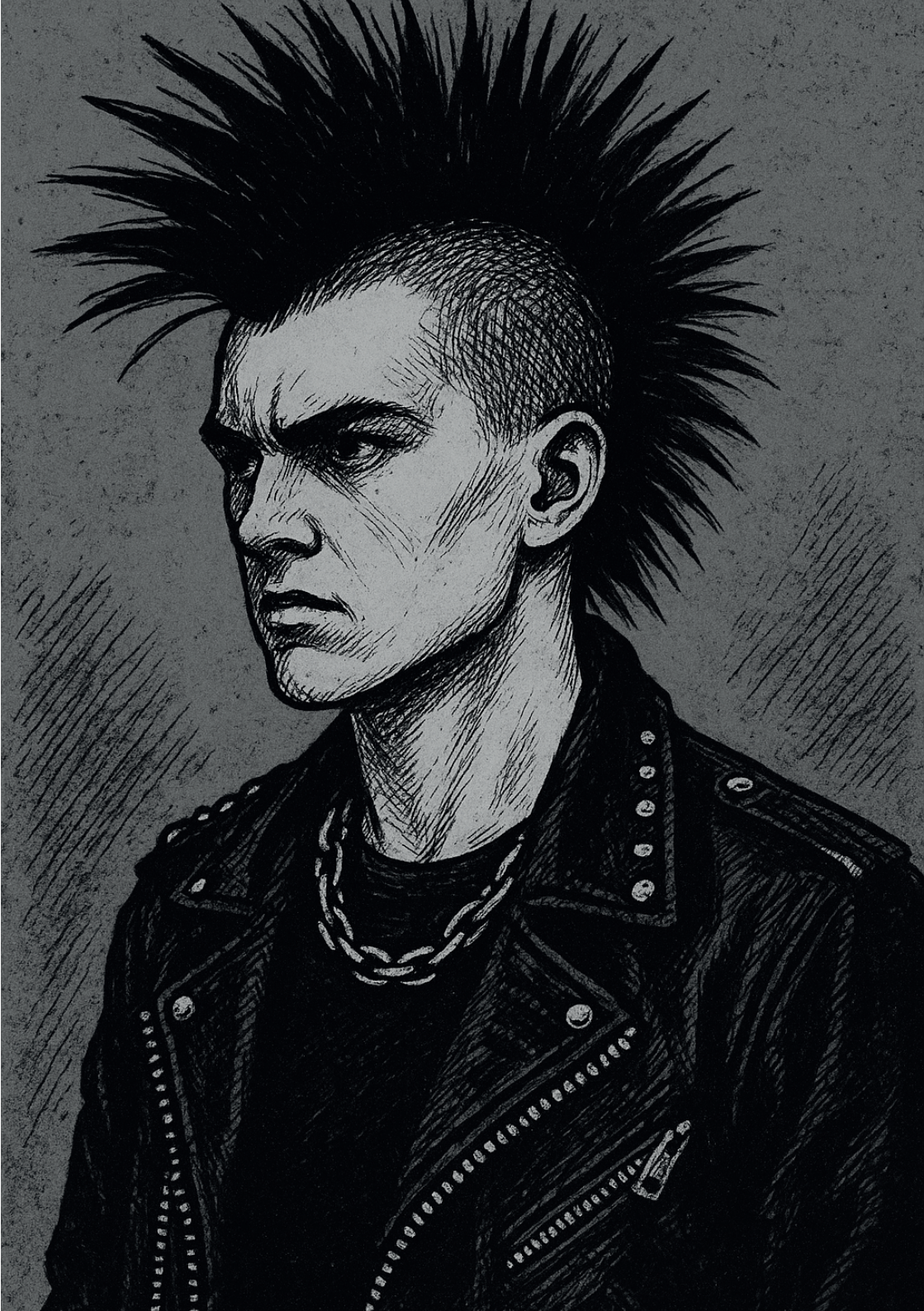
Фільм за однойменною рок-оперою групи The Who про юнака Френка (Філіп Дорон), закоханого в субкультуру «модів» 1960-х. Він ворогує з байкерами («рокерами») за територію. Незважаючи на багату стилістику тогочасних дискотек і музики, це напружена драма про пошук свого «я» у бурхливі роки контркультури.